

Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning

Version 2.0

Trossamfundet Svenska kyrkan
Organisationsnummer 252002-6135

Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning version 2.0 träder i kraft från och med ramår 2021.

Innehållsförteckning

Förutsättningar för arbetet med den kyrkoantikvariska ersättningen	4
Objekt berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning	4
<i>Villkor 1 Objektstyper</i>	<i>4</i>
Åtgärder berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning	7
<i>Villkor 2 Kulturhistoriskt motiverade kostnader</i>	<i>7</i>
<i>Villkor 3 Vård- och underhållsåtgärder.....</i>	<i>8</i>
3.1 Exteriöra åtgärder.....	8
3.2 Interiöra åtgärder inklusive fast inredning	8
3.3 Inventarier	9
3.4 Utemiljöer	9
<i>Villkor 4 Utredningar m.m.</i>	<i>9</i>
4.1 Projekterings- och upphandlingsunderlag	9
4.2 Antikvariska konsultinsatser	10
4.3 Klimatutredningar.....	10
<i>Villkor 5 Skadeförebyggande åtgärder</i>	<i>10</i>
5.1 Åskskydd, brand- och stöldskydd	10
5.3 Klimat, värme och ventilation	11
<i>Villkor 6 Förvaring av inventarier.....</i>	<i>11</i>
<i>Villkor 7 Vård- och underhållsplaner.....</i>	<i>11</i>
<i>Villkor 8 Driftskostnader</i>	<i>12</i>
Villkor 8.1 Drift av objekt med komplicerade bevarandeförhållanden	12
Villkor 8.2 Drift av objekt utan användning	12
<i>Villkor 9 Stiftsprojekt.....</i>	<i>12</i>
<i>Villkor 10 Nationella projekt</i>	<i>13</i>
<i>Villkor 11 Informationsinsatser.....</i>	<i>13</i>
<i>Villkor 12 Undanröjande av hinder för funktionsvariationer</i>	<i>13</i>
<i>Villkor 13 Arkeologisk undersökning.....</i>	<i>14</i>
<i>Villkor 14 Ej ersättningsberättigade åtgärder</i>	<i>14</i>
Handläggning av kyrkoantikvarisk ersättning	14
<i>Villkor 15 Kontroll och uppföljning.....</i>	<i>14</i>
<i>Villkor 16 Fördelningsprinciper och rambeslut</i>	<i>15</i>
<i>Villkor 17 Riksantikvarieämbetets yttrande.....</i>	<i>15</i>
<i>Villkor 18 Församlingens ansökan</i>	<i>15</i>
<i>Villkor 19 Stiftets ansökan</i>	<i>16</i>

<i>Villkor 20 Länsstyrelsens yttrande</i>	<i>17</i>
<i>Villkor 21 Fördelning av stiftsramen</i>	<i>18</i>
<i>Villkor 22. Utlysning och ansökan om nationella projekt</i>	<i>19</i>
<i>Villkor 23. Beredning av nationella projekt.....</i>	<i>19</i>
<i>Villkor 24. Fördelning av den nationella ramen</i>	<i>19</i>
<i>Villkor 25 Dispositionstid</i>	<i>19</i>
<i>Villkor 26 Indelningsförändringar</i>	<i>20</i>
<i>Villkor 27 Rekvirering</i>	<i>21</i>
Tidsplan för handläggning av kyrkoantikvarisk ersättning.....	24

Förutsättningar för arbetet med den kyrkoantikvariska ersättningen

Svenska kyrkan har tagit fram villkor för den kyrkoantikvariska ersättningen för att reglera användningen av ersättningen. Villkoren är kyrkostyrelsens styrmedel för ersättningen och är obligatoriska för Svenska kyrkan. Som stöd i arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning finns *Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning* där villkoren kommenteras och exemplifieras för att ge stöd och samsyn kring handläggningsprocessen i sin helhet. Handboken följer villkorens struktur och kan därför med fördel läsas parallellt med villkoren. Handboken uppdateras regelbundet för att spegla aktuella frågor och praxis när det gäller ersättningens fördelning, användning och redovisning.

Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning version 2.0, fastställd av kyrkostyrelsen 2019-06-10, och *Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning version 2.0* gäller från och med ramår 2021.

Äldre versioner av villkor och handbok, *Villkor för kyrkoantikvarisk ersättning, version 1.1* (reviderad 2013-03-05) och *Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning version 1.2* (reviderad 2016-10-20), gäller till och med ramår 2020, och till dess att handläggning och utbetalning av ramår 2020 är avslutad. På Svenska kyrkans intranät återfinns aktuella versioner av villkor och handbok för den kyrkoantikvariska ersättningen.

Svenska kyrkan på församlingsnivå företräds i ärenden angående kyrkoantikvarisk ersättning av de ekonomiska enheterna, det vill säga av församlingar med egen ekonomi, av pastorat och av kyrkliga samfälligheter. I villkoren och handboken inkluderas både pastorat och kyrkliga samfälligheter i begreppet församling.

I nästa kapitel framgår vilka objekt och exempel på olika slags åtgärder som kan vara ersättningsberättigade, samt generella riktvärden och procentintervall för olika ersättningsberättigade åtgärder. Här beskrivs också övergripande hur ansökan, handläggning och beslut om fördelning av kyrkoantikvarisk ersättning går till. För detaljerade instruktioner om hur olika steg i processen registreras och behandlas i Svenska kyrkans IT-system för ersättningen, se utbildningsmaterial, lathund och manual för systemet på Svenska kyrkans intranät.

Objekt berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning

Villkor 1 Objektstyper

Villkoret reglerar vilka objekt som kan komma ifråga för kyrkoantikvarisk ersättning. Huvudregeln är att kyrkor, kyrkotomter, begravningsplatser och, inventarier som omfattas av tillståndsplikt enligt 4 kap. 3, 4, 9, 13 och 14 §§ kulturmiljölagen (KML) kan komma ifråga för kyrkoantikvarisk ersättning. För undantag från denna regel se villkor 1d och 1e.

Villkor 1a Svenska kyrkan ska ha ägt och/eller förvaltad kyrkobyggnaden vid relationsförändringen år 2000 för att ersättning ska kunna sökas. Kyrkobyggnaden ska också ha invigts före år 2000. Med invigning av kyrkobyggnad avses den ceremoni som enligt kyrkoordning för Svenska kyrkan företas när en byggnad tas i bruk för Svenska kyrkans gudstjänster.

Enligt inledningen av kyrkoordningens 27 kap. (SvKB 1999:1, reviderad 2019) innebär att inviga ett kyrkorum att församlingen genom läsning av Guds ord, bön och nattvardsfirande tar i bruk kyrkorummet och allt som används i gudstjänsterna. Kyrkorummet avskiljs som en särskild plats för tillbedjan och lovsång, en helig plats, ett fredat rum och ett himmelrikets tecken. När det tas ur bruk sker det också genom läsning av Guds ord och bön. Att inviga en begravningsplats innebär att genom läsning av Guds ord och bön ta den i bruk som en viloplats för de döda och att bereda ett rum för

andakt och eftertanke för de efterlevande. Här ska de döda vila i frid till uppståndelsens morgon och de efterlevande påminnas om sin egen dödlighet och hoppet om uppståndelsens nya liv.

Riksantikvarieämbetets Vägledning för tillämpning av kulturminneslagen, Kyrkliga kulturminnen (4 kap. 1-18 §§) förtydligar därutöver att en kyrkobyggnad som under överskådlig tid använts som gudstjänstlokal i Svenska kyrkans ordning bör vid tillämpningen av KML räknas som invigd, även om tidpunkten för när detta skett inte är känd.

Villkor 1b Klockstapel som hör till kyrkobyggnad räknas generellt till kyrkobyggnaden oavsett var den är belägen. I de fall en klockstapel uppförts eller flyttats till en begravningsplats, och saknar samhörighet med en kyrkobyggnad, räknas den som byggnad på begravningsplats enligt 4 kap. 12 § KML.

Villkor 1c Kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som lyder under tillståndsplikt enligt 4 kap. 3, 4, 13 och 14 §§ KML kan beviljas ersättning för kulturhistoriskt motiverade kostnader. Enligt 11 § i Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ska ägare till dessa objekt ansvara för att det finns en vård- och underhållsplan. För att en kyrkobyggnad, kyrkotomt eller begravningsplats ska kunna få kyrkoantikvarisk ersättning måste objektet omfattas av en vård- och underhållsplan. Objektet ska vara kopplat till en vård- och underhållsplan i kyrkobyggnadsregistret (KBR), vilket förutsätter att objektet först registreras i KBR med uppgift om lagskydd.

Villkor 1d Villkoret avser ett undantag från huvudregeln om att ersättning endast ska kunna ges till objekt som omfattas av tillståndsplikt. Det gäller situationer där objektet är föremål för utredning om särskilt beslut om tillståndsprövning av länsstyrelsen enligt 4 kap. 4 § KML, och där det finns stora brister i miljön som kan leda till akut förfall och förlust av höga kulturhistoriska värden.

Villkor 1e Villkoret avser ytterligare ett undantag från huvudregeln att ersättning endast ska kunna ges till objekt som omfattas av tillståndsplikt. Kulturhistoriska karaktäriseringar och värderingar som berör objekt som inte omfattas av tillståndsplikt kan stödjas med kyrkoantikvarisk ersättning, i syfte att identifiera kulturhistoriska värden inom ett bestånd eller större geografiskt område. Denna typ av värderingar ökar möjligheten att peka ut vilka objekt som kan föreslås omfattas av särskilt beslut enligt 4 kap. 4 och 14 §§ KML.

Villkor 1f Kyrkotomt definieras som ett område kring en kyrkobyggnad som hör samman med byggnadens funktion, men som inte är begravningsplats. Vid oklarheter är länsstyrelsen ansvarig för fastställande av kyrkotomtens avgränsningar i samråd med församlingen. Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) 5 § hör ett område kring en fristående klockstapel, som hör samman med en kyrkobyggnad utan att vara placerad i anslutning till denna, till kyrkotomt. Likaså hör en begravningsplats eller del av begravningsplats, som efter tillstånd från länsstyrelsen enligt 2 kap. 14 § begravningslagen (1990:1144) helt eller delvis lagts ned eller överlåtits, och som är belägen i anslutning till kyrkobyggnad, till kyrkotomt.

Förvaltning av kyrkotomten ingår inte i begravningsverksamheten, och kyrkoantikvarisk ersättning kan därför tilldelas till åtgärder på kyrkotomten i enlighet med övriga villkor. Dock bör objektet representera höga kulturhistoriska värden.

Villkor 1g Åtgärder inom ramen för vård och underhåll kopplade till förvaltning av allmänna begravningsplatser ska bekostas av begravningsverksamheten enligt begravningslagen (1990:1144). Vid särskilda undantagsfall kan finansiering prövas med endera kyrkoantikvarisk ersättning eller en kombination av begravningsavgift och kyrkoantikvarisk ersättning. Gränsdragningen mellan finansieringsformerna ska diskuteras med länsstyrelsen. Vid prövning av kyrkoantikvarisk ersättning på begravningsplats krävs väl underbyggda och motiverade skäl med hänvisning till respektive villkor

motsvarande åtgärder på kyrkobyggnad och kyrkotomt. Nedan följer några exempel på undantag där kyrkoantikvarisk ersättning kan prövas:

- Generella kunskapsunderlag utan direkt samband med begravningsverksamhetens förvaltningsansvar, exempelvis mer övergripande regionala eller nationella underlag, eller historiska sammanställningar som inte är framtagna för att ligga till grund för en kulturhistorisk bedömning i vård- och underhållsplan.
- Åtgärder på kyrkliga inventarier av kulturhistoriskt värde som hör till kyrkobyggnaden men som nu förvaras i annan byggnad på begravningsplats.
- Objekt med mycket höga kulturhistoriska värden och komplexitet som orsakar exceptionella kostnader, exempelvis i utrymmen som är otillgängliga för allmänheten som låsta gravkor utan gravrättsinnehavare.

Ödekyrkogårdar och kyrkoruiner är i regel inte berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning. Det kan dock finnas gränsdragningsproblem mellan 2 kap. KML (fornminnen) och 4 kap. KML (kyrkliga kulturminnen). Generellt kan endast ett lagrum i taget tillämpas. Riksantikvarieämbetets vägledning till 4 kap. KML medger att 2 och 4 kap. KML kan samexistera på samma plats, men gör en generell gränsdragnings mellan ”ovan mark” (4 kap. KML) och ”under mark” (2 kap. KML). En varaktigt övergiven struktur på begravningsplats, till exempel underjordiska lämningar efter äldre byggnadskroppar, bör sålunda hanteras enligt 2 kap. KML. Däremot bör grundmuren till den befintliga byggnaden räknas som en del av kyrkobyggnaden och därmed hanteras enligt 4 kap. KML. Ytterst är det länsstyrelsen som avgör hur respektive objekt ska bedömas och vilket lagrum som ska gälla. Vid oklarheter ska därför länsstyrelsen kontaktas.

Villkor 1h Kyrkliga inventarier ska vara kulturhistoriskt värdefulla enligt 4 kap. 6 § KML för att kunna tilldelas ersättning. Det innebär att inventarier som hör till kyrkobyggnad eller begravningsplats enligt 4 kap. 3, 4, 13 eller 14 §§ KML kan tilldelas ersättning, såväl som kulturhistoriskt värdefulla inventarier som hör till kyrkobyggnad eller begravningsplats enligt 4 kap. 2 eller 11 §§ KML.

Inventarierna ska också vara uppförda på en inventarieförteckning enligt 4 kap. 7 och 8 §§ KML för att kunna tilldelas ersättning. Församlingen ansvarar för att upprätta och uppdatera inventarieförteckningen. Stiftet ansvarar för att kontrollera att alla föremål på förteckningen finns kvar.

Inventarier som är deponerade hos museer kan komma ifråga för kyrkoantikvarisk ersättning om det är klarlagt att inventarierna fortfarande är församlingens egendom och att de är uppförda på kyrkans inventarieförteckning med notering om att inventarierna förvaras på museet. Så långt det är möjligt ska ägarskapet styrkas genom depositionsinstrument/låneavtal eller andra dokument som visar att föremålen fortfarande är i kyrklig ägo. Museet ifråga måste också ta ett ekonomiskt ansvar för värden av de föremål man förvaltar och till del bekosta vårdinsatserna. Fördelningen av kostnaderna mellan församling och museum bör baseras på hur länge föremålen varit i museets samlingar, vilket skick de var i när de deponerades samt avsikt med vårdinsatsen.

Vissa äldre gravvårdar kan enligt 19 § kulturmiljöförordningen (1988:1188) klassas som kyrkliga inventarier, vilket medger att åtgärder på dessa kan bekostas med kyrkoantikvarisk ersättning. Detta avser musealt uppställda eller monterade gravstenar eller löst placerade sådana i kyrkobyggnaden eller på begravningsplatsen, exempelvis gravhällar som ursprungligen haft sin placering inne i kyrkan men som nu har en sekundär placering.

Villkor 1i Då kyrkoantikvarisk ersättning avser att kompensera Svenska kyrkan för fördyrande kostnader vid förvaltningen av de skyddade kyrkliga kulturminnena är huvudregeln att endast kostnader för sådan egendom man själv äger och förfogar över kan komma ifråga för ersättning. Ersättning får dock beviljas till egendom som ägs eller förvaltas av flera parter om Svenska kyrkan är en parterna. Villkoret avser situationer som kan uppstå när egendom ägs av annan part, men förvaltas

av en organisatorisk del inom Svenska kyrkan. Det rör till exempel sam- eller stiftelseägda kyrkor eller minnesmärken som är helt integrerade i kyrkobyggnaden eller den kyrkliga miljön, där kostnaderna för förvaltningen faller på församlingen.

Egendom i form av kyrkobyggnader, övriga byggnader eller inventarier som sålts, skänkts eller på annat sätt överlåtits till annan ägare kan inte längre vårdas och underhållas med stöd av kyrkoantikvarisk ersättning.

Åtgärder berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning

Villkor 2 Kulturhistoriskt motiverade kostnader

Kyrkoantikvarisk ersättning får användas till kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av skyddade objekt enligt villkor 1. Ersättningen bör i första hand användas till överkostnader vid mer omfattande åtgärder såsom större renoveringar och restaureringar, men kan i vissa fall också användas till löpande underhållsarbeten, under förutsättning att det är fråga om åtgärder som syftar till att bevara de kulturhistoriska värdena. Kostnader för drift och enklare, mindre underhåll anses däremot vara ett led i en normal egendomsförvaltning, och ersättning kan inte tilldelas för sådana kostnader som Svenska kyrkan under alla förhållanden har att räkna med.

Den kyrkoantikvariska ersättningen ska endast användas för att täcka de kulturhistoriskt motiverade kostnaderna. Hur stor andel av kostnaden som kan anses vara en följd av kulturhistoriska hänsynstaganden, det vill säga utgör en kulturhistoriskt motiverad kostnad, måste avgöras med hänsyn till omständigheterna i varje enskilt fall. I stiftens beredning ska en bedömning av ansökta åtgärder göras utifrån dess kulturhistoriska hänsynstaganden, vilket resulterar i en ersättningsnivå och prioritering.

Riktvärden med tillhörande procentintervall för olika åtgärder har tagits fram för flera villkor. Det rekommenderade riktvärdet för ersättningsnivåerna ska normalt användas. Procentintervallerna bedöms lämna utrymme för tillräckliga hänsynstaganden, samtidigt som de möjliggör en enhetlig användning av ersättningen över landet, och ska därför inte över- eller underskridas. Avsteg från det rekommenderade riktvärdet ska alltid motiveras med bäring på aktuella kulturhistoriska värden och hänsynstaganden. Enklare vård- och underhållsåtgärder som inte kräver specialistkompetens, åtgärder som inte ställer höga krav på kulturhistorisk anpassning och åtgärder på objekt som bedöms ha ett lägre kulturhistoriskt värde bör rimligen tilldelas en ersättningsnivå i den lägre delen av spannet. Komplicerade åtgärder som kräver hög specialistkompetens eller betydande kulturhistoriska anpassningar och åtgärder på objekt med mycket höga kulturhistoriska värden kan tilldelas en ersättningsnivå i den högre delen av spannet. I sammansatta vård- och underhållsprojekt där flera åtgärds-kategorier är aktuella, och där de är proportionerligt likvärdiga till sin kostnadsomfattning, bör ersättningsnivån motsvara de samlade åtgärdernas medelvärde. Om flera åtgärds-kategorier är aktuella, där stora skillnader föreligger i åtgärdernas kostnadsomfattning, bör viktning göras motsvarande förhållandet dem emellan. Detta förtydligas i en motivering.

Prioritering anges för varje åtgärd (1, 2, 3, avslag, avslag tillstånd saknas), där särskilt motiv för prioritet 1 alltid ska anges. Prioritet 1 ska endast användas i de fall det gäller en mycket angelägen eller akut åtgärd där det finns en uppenbar risk för förlust av kulturhistoriska värden. Frågor som motivet för högsta prioritet bör svara på är till exempel: Vilka är de kulturhistoriska värdena? Varför är åtgärden angelägen eller akut? Hur ser den antikvariska ambitionsnivån ut? Prioritet 2 är normalprioritet för åtgärder och innebär att de sker med god framförhållning enligt vård- och underhållsplan. Prioritet 3 innebär att åtgärden har en låg prioritering.

Riktvärden avser att ge den sökande enheten förutsägbarhet vid budget och åtgärdsplanering. På samma sätt kan de användas av stiftens, som därmed har likvärdiga bedömningsgrunder att stödja sig mot vid sin handläggning vilket möjliggör en enhetlig användning av ersättningen i landet. Riktvärden

i form av kronor maxkostnad förekommer i några fall, där framförallt vanliga underhållsåtgärder med stabil prisbild över hela landet bedöms utgöra grund för normalvärde.

Villkor 3 Vård- och underhållsåtgärder

Ersättning kan beviljas till vård- och underhållsåtgärder som ingår i en långsiktig vård- och underhållsplan. Planen ska vara antagen av kyrkorådet, vilket innebär att den godkänts som planeringsdokument för kommande års förvaltning, och registrerad i KBR. Endast i de fall åtgärden är akut och oförutsägbart kan ersättning beviljas även om den inte ingår i en vård- och underhållsplan. Villkoret betonar vikten av aktiv planering och framförhållning, vilket också kräver kompetens i kulturarvsförvaltning.

Åtgärder som om-, till- och nybyggnad samt funktionsförbättringar är normalt inte ersättningsberättigade. Dessa typer av kostnader uppstår i huvudsak inte av bevarandeskäl utan kan relateras till verksamheten, fastighetsägarens ansvar, verksamhetsutveckling eller effektivisering av lokalanvändningen. Vid tveksamhet om kostnaden är kulturhistoriskt motiverad bör kompletterande uppgifter begäras in i beredning av ansökan. Om det efter komplettering inte kan uppvisas grund för kyrkoantikvarisk ersättning, avslås ansökan av denna anledning.

Nedan följer exempel på åtgärder där ersättning kan tilldelas enligt villkor 3.

3.1 Exteriöra åtgärder

- 3.1.1 Åtgärder på fasad. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-75 %)*
Kan också inkludera åtgärder på sockel och omfattningar etc.
- 3.1.2 Åtgärder på tak. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50 -90 %)*
Kan också inkludera exempelvis takavvattning och lanterniner (inom takentreprenad).
- 3.1.3 Tjärstrykning och omläggning av spån. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)*
Avser både tak och fasad.
- 3.1.4 Åtgärder på fönster etc. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)*
Kan också inkludera åtgärder på andra ytterväggskompletteringar som exempelvis dörrar, luckor och lanterniner (inom fönstrentreprenad).
- 3.1.5 Åtgärder på befintliga trappor. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-75 %)*
Avser reparationsåtgärder och omläggning.
- 3.1.6 Konserverings- och rengöringsåtgärder. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)*
Avser utvändig konservering och underhållsinsatser utförd av särskild kompetens på exempelvis skulpturer, detaljer och ornament av sten eller metall eller dekorationsmåleri.
- 3.1.7 Åtgärder för dränering med särskilda krav. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)*
Avser åtgärder som ingår i en problemlösning för skydd av kulturhistoriska värden och kan avse dränering under kyrkobyggnad eller avledning för dagvatten.

3.2 Interiöra åtgärder inklusive fast inredning

- 3.2.1 Åtgärder på invändiga ytskikt och icke bärande konstruktionsdelar. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-75 %)*
Avser exempelvis ommålning, putslagning och rengöring av golv, väggar, listverk eller dörrar.
- 3.2.2 Åtgärder på konstruktionselement. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)*
Avser åtgärder på byggnadens stomme, exempelvis reparation av grund, murverk eller bjälklag orsakade av sättningsskador.
- 3.2.3 Sanering av mögel, röta, svamp och fukt. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)*

Avser exempelvis sanering av mögel- och rötskadade konstruktioner och impregnerat virke, åtgärder vid fuktproblematik samt sanering av hussvamp, fågelträck och bon. Antikvarisk kompetens bör konsulteras i samband med saneringsåtgärder i sällan använda miljöer, exempelvis kyrkvindar och klockstaplar, för att säkerställa att historiska värden inte går förlorade.

3.2.4 Konserverings- och rengöringsåtgärder. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)*

Avser åtgärder utförda av särskild kompetens på invändiga ytskikt och fast inredning.

3.2.5 Rengöring och underhåll av mekaniskt urverk, automatisk lucköppning och klockbock. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-67 %)*

Avser åtgärder på ovanstående oavsett invändig eller utvändig placering.

3.2.6 Rengöring och underhåll av orgelverk. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (10-75 %)*

Även restaurering kan i vissa fall vara ersättningsberättigad, om synnerliga skäl föreligger.

3.3 Inventarier

3.3.1 Rengöring, reparation och konservering. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)*

Avser åtgärder utförda av särskild kompetens på kulturhistorisk värdefulla inventarier.

Enligt 19 § kulturmiljöförordningen (1988:1188) är bland annat kyrkklockor att betrakta som inventarier.

3.4 Utemiljöer

3.4.1 Åtgärder på omgärdningar. *Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-75 %)*

Avser exempelvis omläggning, lagning, omputsning och ommålning av omgärdningar, det vill säga kyrkogårdsmurar, staket och grindar.

3.4.2 Åtgärder på monument eller minnesstenar. *Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)*

Avser exempelvis rengöring, reparation och konservering av kulturhistoriskt värdefulla monument eller minnesstenar.

3.4.3 Åtgärder på växtmaterial. *Riktvärde ersättningsnivå: 33 % (10-50 %)*

Avser exempelvis antikvariskt kostnadskrävande skötselåtgärder på växtmaterial vanligen utförd av specialistkompetens, såsom hamling av träd och formklippning av häckar.

Särskild vikt läggs här vid de immateriella hantverkstraditionerna. Det kan också handla om återplantering/föryngring av kulturhistoriskt värdefullt växtmaterial enligt vård- och underhållsplan för det gröna kulturarvet, exempelvis alléer, trädkransar.

Villkor 4 Utredningar m.m.

Villkoret avser att stödja församlingarna i framtagande av kvalitativa beslutsunderlag i samband med vård- och underhållsåtgärder. Det kan också handla om att ta fram underlag för att upprätta gränsdragning av kyrkotomt. För att ersättning ska kunna tilldelas krävs att det tydligt framgår på vilket sätt utredningen är till gagn för bevarandet av kyrkliga kulturminnen. Det kan till exempel avse:

4.1 Projekterings- och upphandlingsunderlag *Riktvärde ersättningsnivå: -*

Projekterings- och upphandlingsunderlag är en vårdförberedande åtgärd som syftar till att säkra arbetets kvalitet och säkerställa att projektet blir klar inom utsatt tid. Det är viktigt att ta fram tydliga underlag innan arbetet påbörjas. Det kan också vara en förutsättning för att tillstånd ska kunna beviljas från länsstyrelsen. Ersättningsnivån bör motsvara den som åtgärden avser. Om flera åtgärds-kategorier är aktuella, som är proportionerligt likvärdiga till sin kostnadsomfattning, bör ersättningsnivån motsvara de samlade åtgärdernas medelvärde. Om flera åtgärds-kategorier är

aktuella, där stora skillnader föreligger i åtgärdernas kostnadsomfattning, bör viktning göras motsvarande förhållandet dem emellan. Detta förtydligas i en motivering.

4.2 Antikvariska konsultinsatser Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)

Avser antikvariska konsultinsatser såsom vårdprogram, inventeringar, fördjupade historiska utredningar, sammanställning av arkivmaterial, karaktäriseringar, antikvarisk konsekvensbeskrivning, murverksdokumentation, antikvarisk medverkan och dokumentation. Hit hör även fördjupade studier vid uppdatering av inventarieförteckningar över kulturhistoriskt värdefulla kyrkliga inventarier utförd av särskild kompetens. Kostnader för registrering av befintliga inventarieförteckningar i inventarieregistret Sacer kan vara ersättningsberättigade om det avser nyregistrering av äldre förteckningar.

Församlingens arbete med att upprätta och uppdatera inventarieförteckningen enligt 4 kap. 7 § KML och stiftets kontroll av kyrkliga inventarier enligt 4 kap. 8 § KML är inte ersättningsberättigat utan ingår i den ordinarie verksamheten.

4.3 Klimatutredningar Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)

Avser klimatutredningar där det finns klimatrelaterade skador på eller stark misstanke om bristande bevarandeklimat för kulturhistoriska värden.

Villkor 5 Skadeförebyggande åtgärder

Ersättning kan beviljas till skadeförebyggande åtgärder. En låg investeringskostnad kan förhindra förlust av mycket stora värden vilket gör det rimligt att ersättning kan tilldelas. Samtidigt har fastighetsägaren ett eget ansvar för fasta installationer med begränsad livslängd. Ett uppskjutet och försummat underhåll av installationer innebär inte att en större ersättning kan tilldelas på grund av dokumenterad risk för skada på kulturhistoriska värden. I vissa situationer finns anledning att räkna merparten av en installationskostnad som kulturhistoriskt motiverad och ibland inte. Det är viktigt att göra en noggrann bedömning av risker och kostnader i varje enskilt fall för att säkerställa att ersättningen används ändamålsenligt, på ett långsiktigt hållbart sätt och med största möjliga nytta för de kulturhistoriska värdena. Ersättningsnivån ska alltid stå i proportion till vilka kulturhistoriska värden som skyddas och hur stor risken för skada är.

5.1 Åskskydd, brand- och stöldskydd Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)

Avser exempelvis installation av larm och sprinklersystem.

5.2 Utbyte av elsystem Riktvärde ersättningsnivå: 25 % (10-50 %)

För utbyte av gamla elsystem ska det finnas en dokumenterad risk för skada på kulturhistoriska värden för att ersättning ska kunna beviljas. Elsystemets brister med krav på åtgärd ska finnas dokumenterade, i form av protokoll från elrevisionsbesiktning eller separat beställd elbesiktning. Protokollen utgör underlag för akut insats, vård- och underhållsplanering, eller kalkyluppställning där riskerna med elsystemet tydligt framgår. Vid större projekt, med utbyte av hela elsystem, kan protokollen användas för viktning av ersättningsgrundande belopp.

Ersättning kan inte beviljas till modernisering eller installation av ny teknisk utrustning, så som ljus- och ljudutrustning, som endast installeras för att möta verksamhetens behov.

5.3 Klimat, värme och ventilation

5.3.1 Klimatstyrning. Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %), 150 000kr.

Installation av utrustning för klimatstyrning på befintliga värmesystem kan beviljas ersättning om inredning eller inventarier kräver ett kontrollerat klimat, till exempel intermitterent uppvärmning eller zonindelning. Åtgärden har förutom ett riktvärde och procentintervall också ett riktvärde i kronor för en maximal rimlig ersättningsnivå. Avvikelser från riktvärdet i kronor, för exempelvis mer komplexa, större kyrkobyggnader ska motiveras.

5.3.2 Värmesystem. Riktvärde ersättningsnivå: 25 % (10-33 %)

Avser utbyte av eller reparation på befintligt värmesystem. För att ersättning ska kunna beviljas ska bristerna i befintligt värmesystem vara dokumenterade och åtgärden kulturhistoriskt motiverad.

5.3.3 Ventilation och luftfuktighet. Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)

Avser åtgärder för reglering av luftfuktighet och ventilation. För att ersättning ska kunna beviljas ska bristerna vara dokumenterade och åtgärden kulturhistoriskt motiverad.

Villkor 6 Förvaring av inventarier Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-90 %)

Ersättning kan beviljas till åtgärder med huvudsyfte att förbättra förvaring och skydd av kulturhistoriskt värdefulla inventarier, exempelvis textil- och säkerhetsskåp. Ett sådant skåp, i kombination av monterlösning som också innebär att föremålen kan visas upp på ett säkert sätt, kan vara ersättningsberättigat. Ersättningsnivån bör stå i proportion till inventariernas kulturhistoriska värde och behovet av ökat skydd som inventarierna härmed får.

Villkor 7 Vård- och underhållsplaner Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)

Ersättning kan beviljas till upprättande och revidering av vård- och underhållsplan. Undantaget är vård- och underhållsplaner för begravningsplatser, se villkor 1g. Vård- och underhållsplanen ska antas av ansvarigt beslutande organ och registreras i KBR.

Vård- och underhållsplaneringen är betydelsefull för att säkerställa att förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena sker långsiktigt hållbart och effektivt med hänsyn till de kulturhistoriska värdena. Av Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) framgår att ägare till kyrkobyggnader, kyrkotomter och begravningsplatser som avses i 4 kap. 3, 4, 13 och 13 §§ KML ansvarar för att en vård- och underhållsplan finns för dessa objekt. Innehållet i en vård- och underhållsplan ska uppfylla Riksantikvarieämbetets föreskrifter (KRFS 2012:2) med syfte att objekten ska vårdas och underhållas så att det kulturhistoriska värdet inte minskas och deras utseende och karaktär inte förvanskas. Riksantikvarieämbetet har tagit fram en nätbaserad handbok för att ge beställare och utförare av förvaltningsplanering råd och stöd i vad man bör tänka på vid framtagande av ett förvaltningsverktyg. I Riksantikvarieämbetets handbok framgår att en vård- och underhållsplan kan bestå av en vårdplan/vårdprogram och en underhållsplan.

För att planerna ska vara användbara som verktyg behöver de revideras regelbundet inom församlingens ordinarie förvaltning samt kompletteras med bedömningar utförda av relevanta sakkunniga. Enligt Riksantikvarieämbetets föreskrifter om kyrkliga kulturminnen (KRFS 2012:2) ska planerna revideras med intervall om högst tio år.

Enklare uppdateringar och registrering av grunddata i fastighetssystem ingår i administration och kan inte bekostas med kyrkoantikvarisk ersättning.

Villkor 8 Driftskostnader

Ersättning kan beviljas till driftskostnader, i de fall särskilda skäl föreligger. I propositionen 1998/99:38 framgår att då det ”endast är kulturhistoriska intressen som motiverar ett bevarande” kan det undantagsvis vara möjligt att tilldela ersättning. För att det ska vara möjligt krävs att Svenska kyrkan och länsstyrelse är överens om att det är skäligt att tilldela ersättning. Villkoret ska tillämpas restriktivt. Särskilda skäl kan vara:

Villkor 8.1 Drift av objekt med komplicerade bevarandeförhållanden Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (67-90 %)

Villkoret avser kyrkomiljöer med mycket stora kulturhistoriska värden som har orimligt höga driftskostnader till följd av särskilt komplicerade bevarandeförhållanden. Det kan exempelvis avse kostsamma anläggningar såsom sprinklersystem ur brandsäkerhetssynpunkt eller klimatanläggningar för särskilda inventarier.

Villkor 8.2 Drift av objekt utan användning Riktvärde ersättningsnivå: 75 % (50-100 %)

Villkoret avser driftskostnad för objekt som församlingen helt saknar användning för i församlingens ordinarie verksamhet. Innan ersättning söks enligt villkor 8.2 ska en lokalförsörjningsplan vara genomförd, vilken ska stödja uppfattningen att objektet saknar användning för församlingen. Vidare ska länsstyrelsen i sitt tillsynsarbete ha angivit att driften är nödvändig för bevarandet av objektets kulturhistoriska värden. Det kan exempelvis handla om byggnader som tagits ur bruk och där rivning inte är ett realistiskt alternativ med hänsyn till kyrkobyggnadens eller kyrkomiljöns kulturhistoriska värden. Handlingar som styrker genomförd lokalförsörjningsplan och länsstyrelsens utlåtande bifogas vid ansökan om ersättning.

Villkor 9 Stiftsprojekt Riktvärde ersättningsnivå: -

Ersättning kan beviljas till generella eller riktade stiftsövergripande angelägna kunskapsunderlag, så kallade stiftsprojekt. Stiftsprojekten ska syfta till att ta till vara och tillgängliggöra kulturhistoriska värden hos de kyrkliga kulturminnena och främja förståelsen för kulturarvet, och syfta till att underlätta förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena regionalt. *Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet* som är styrande för de nationella projekten, se villkor 10, kan vägleda även stiftet i den regionala kunskapsutvecklingen. I de fall flera stift bedriver liknande projekt parallellt bör samverkan ske.

Det är viktigt att stiftsprojekten har en strategisk betydelse och att projekten är förankrade i den regionala samrådsgruppen. Samrådsgrupperna skapar förutsättningar för en bred samverkan och samsyn mellan Svenska kyrkan och övriga relevanta aktörer inom kulturarvsområdet om angelägna behov av kunskap regionalt. Den regionala samrådsgruppen kan vara ett forum för att initiera, planera och bereda stiftsprojekten. Stiftsprojekten ska ingå i det underlag som lämnas till länsstyrelsen för yttrande över fördelningen i länet. Resultatet av stiftsprojekten ska tillgängliggöras för övriga enheter inom Svenska kyrkan samt för allmänheten. Det kan exempelvis ske via stiftets hemsida.

Ersättningsnivån bör stå i proportion till projektets nytta för det kyrkliga kulturarvet. Egeninsatsen samt andra delfinansieringar, så som fonder eller forskningsmedel, ska klargöras så att den totala kostnaden och finansieringen av projektet blir korrekt redovisad. Egeninsats i form av egen personal ska redovisas enligt villkor 27b.

Stiftet kan också söka ersättning för åtgärder som regleras i andra villkor, exempelvis i de fall stiftet äger en kyrkobyggnad som omfattas av KML.

Villkor 10 Nationella projekt Riktvärde ersättningsnivå: -

Ersättning kan beviljas till generella eller riktade nationellt angelägna kunskapsunderlag eller kunskapsutvecklingsprojekt om det kyrkliga kulturarvet, så kallade nationella projekt. De nationella projekten ska syfta till att ta till vara, tillgängliggöra och öka förståelsen för kulturhistoriska värden hos de kyrkliga kulturminnena i en nationell kontext, och bidra till långsiktig strategisk och vetenskapligt grundad kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvsområdet. Den genomgående principen är att ersättningen ska användas för kunskapsutveckling som bedöms motsvara statens intentioner, Svenska kyrkans regelverk för ersättningen och som har hög tillämpbarhet för de kulturarvsförvaltande enheterna.

De nationella projekten ska följa aktuell version av *Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet* och aktuell utlysning, vilket återfinns på Svenska kyrkans externa webb samt intranät tillsammans med anvisningar för ansökan och rekvisering. Resultatet av de nationella projekten ska tillgängliggöras för övriga enheter inom Svenska kyrkan samt för allmänheten. Det kan exempelvis ske via Svenska kyrkans hemsida.

Ersättningsnivån bör stå i proportion till projektets nytta för det kyrkliga kulturarvet. Projekt, eller delar av projekt, som inte motsvarar villkoren för ersättningen, men som kan vara viktiga ur andra perspektiv, ska finansieras med hjälp av andra medel. Medfinansieringen ska redovisas i enlighet med anvisningarna för ansökan i *Nationellt program för kunskapsutveckling* så att den totala kostnaden och finansieringen av projektet blir korrekt redovisad. Egeninsats i form av egen personal ska redovisas enligt villkor 27b.

Villkor 11 Informationsinsatser Riktvärde ersättningsnivå: 50 % (33-75 %)

Ersättning kan beviljas till informationsinsatser i syfte att tillgängliggöra och förmedla kunskap om de kyrkliga kulturminnena och de historiska företeelser och händelseförlopp som de kyrkliga kulturmiljöerna representerar. Det kan exempelvis omfatta information till allmänheten, tillfälliga utställningar eller skyltning i samband med vård- och underhållsinsatser, eller utredningar. Det kan också handla om digitalisering av kulturhistoriska värden och 3D-modeller som kan tillgängliggöras på hemsidor. Informationsinsatser som omfattar ett större geografiskt område, exempelvis region, stift eller nationellt, bör innehålla jämförelser och fördjupade analyser mellan regionens eller landets kyrkliga kulturminnen och de kulturhistoriska värden de representerar. Särskild vikt ska läggas vid att kulturarvet och kunskapen om det så långt som möjligt görs tillgängligt och användbart för alla.

Enklare sammanställningar av karaktäriseringar och kyrkobeskrivningar, lön för guider, generell öppethållande eller tryck i stora upplagor är inte ersättningsberättigade.

Villkor 12 Undanröjande av hinder för funktionsvariationer: 25 % (10-50 %)

Ersättning kan i vissa fall beviljas vid anpassning av kyrkliga kulturminnen avseende undanröjande av hinder för funktionsvariationer. I huvudsak avses undanröjande av hinder för funktionsnedsättningar. Det kan exempelvis handla om fall där kulturhistoriska hänsynstaganden krävs och kulturhistoriskt motiverade kostnader uppkommer, exempelvis konsultkostnader vid krav på medverkan av sakkunnig kompetens i antikvariska frågor under planerings- eller projekteringskedet. Det kan även gälla kostnader för specifika material-, metod-, eller utrustningsval vid anpassningsåtgärder i kyrkomiljöer med kulturhistoriska värden.

Anpassning av yttre eller inre kyrkomiljö utifrån exempelvis HIN (Enkelt avhjälpna hinder), ALM (Tillgänglighet på allmänna platser), PBL (Plan- och bygglagen), MB (Miljöbalken), AML (Arbetsmiljölagen), diskrimineringslagen eller FN:s *Konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning* är en del av fastighetsägarens ansvar, och den generella kostnaden för sådana åtgärder utgör inte grund för kyrkoantikvarisk ersättning.

Villkor 13 Arkeologisk undersökning Riktvärde ersättningsnivå: -

Ersättning kan ges till kostnader förknippade med arkeologi där ingreppen i fornlämningen är en följd av åtgärder bekostade av kyrkoantikvarisk ersättning. Det är länsstyrelsen som avgör om fornlämning berörs av åtgärden och vilken arkeologisk insats som ska genomföras. Vid utredning och undersökning av fornlämningar är huvudregeln enligt 2 kap. KML att den som ska utföra ett arbetsföretag (den term som används i KML för exploatörers verksamhet) är ansvarig för utredningens och undersökningens kostnader. I några undantagsfall specificerade i 2 kap. 14 § KML står staten för kostnaden.

Anledning som föranleder arkeologisk undersökning kan vara angelägna vård- och underhållsåtgärder såsom dräneringsarbeten eller grundförstärkning där inga andra alternativ finns, golvomläggning till följd av klimatproblem med mera. Kostnader i samband med arkeologiska insatser får inte bli ett hinder vid angelägna behov av insats för skyddande av kyrkomiljön. Tillämpningen av villkoret förutsätter hög grad av samsyn mellan församling och länsstyrelse utifrån åtgärdernas betydelse för bevarandet. Ersättningsnivån bör motsvara åtgärden som initierade den arkeologiska utredningen/förundersökningen.

Villkor 14 Ej ersättningsberättigade åtgärder

Villkoret tydliggör ett antal saker som aldrig kan vara ersättningsberättigade. Här ingår åtgärder som står i konflikt med KML, annan kyrklig egendom än den som skyddas enligt 4 kap. KML och kostnader som är hänförliga till löpande förvaltning. Löpande förvaltning avser exempelvis vardagligt underhåll, drift och underhåll av tekniska system med mera. Enda undantaget avseende drift är det som regleras i villkor 8. Vidare fastställer villkoret och gällande överenskommelse mellan staten och Svenska kyrkan att ersättning inte kan användas till allmän kompetensutveckling, administration, till att bedriva verksamhet eller till byggandet av en fastighetsorganisation inom Svenska kyrkan.

Löpande tjänster i församlingar, på stiftskanslier eller på kyrkokansliet, är inte ersättningsberättigade. Projekt som innehåller del av tjänst rörande projektledning, kontroll, besiktningar, inventeringar och konsultarbete kan vara ersättningsberättigat, oavsett var tjänsten organisatoriskt är belägen, då det är själva arbetet som utförs som är ersättningsberättigat och inte tjänsten i sig. Kostnader för detta ska belasta respektive projekt. Ett projekt ska ha en tydlig början och ett tydligt slut och avse en specifik åtgärd, inte en befattning eller kompetens. Instruktioner för redovisning av kostnader för egen personal återfinns i villkor 27.

Handläggning av kyrkoantikvarisk ersättning

Villkor 15 Kontroll och uppföljning

Hantering av ersättningen ska vara transparent och väldokumenterad i alla led inom Svenska kyrkan så att det är möjligt att följa upp ersättningens användning. Detta innebär att det ska vara möjligt att i efterhand få tillgång till relevanta dokument som krävs för att förstå processens samtliga led, exempelvis vid en revision. Gällande regler för arkivering ska följas och samtliga handlingar med relevans för beredning, beslut, genomförande av åtgärd och efterföljande kontroll ska diarieföras.

Stiftet ansvarar för kontroll och uppföljning av den kyrkoantikvariska ersättningen inom stiftet så att projekt som tilldelats medel genomförs i enlighet med stiftsstyrelsens fördelningsbeslut och det fastställda regelverket för ersättningen.

Kyrkokansliet ansvarar på uppdrag av kyrkostyrelsen för kontroll och uppföljning av den kyrkoantikvariska ersättningen i landet. Det innebär bland annat att kyrkokansliet ansvarar för insamling av statistik och information för sammanställning av den årliga redovisningen av ersättningen till regeringen. I arbetet med framtagande av statistikunderlag för redovisning till regeringen ska församlingar och stift vara behjälpliga. Kyrkokansliet ansvarar också för kontroll av

efterlevnad av ersättningens regelverk, samt utvärdering av fördelningsmodellen och dess effekter. Det kan exempelvis ske genom stickprovskontroller av enskilda projekt eller mera omfattande fördjupade analyser av olika slag.

Villkor 16 Fördelningsprinciper och rambeslut

Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning av den kyrkoantikvariska ersättningen i landet i enlighet med 4 kap. 16 § KML om ersättning till Svenska kyrkan.

Kyrkostyrelsens beslut omfattar fördelningsprinciper samt fördelning av ersättningen till stift och nationell nivå i form av rambeslut för kommande fördelningsperiod. Fördelningsprinciperna består av beräkningsunderlag för fördelning av ersättningen i form av indikatorer och nyckeltal samt andra principiella beslut, såsom att ersättningen fördelas i två ramar, en stiftsram och en nationell ram, och att stiftsramen fördelas ut i tretton individuella ramar till stiftet. Varje fördelningsperiod omfattar fem år, så kallade ramår, vilket innebär att kyrkostyrelsen fattar beslut om fördelning av ersättningen till stift och nationell nivå för fem ramår vid ett och samma tillfälle. Beslutet gäller under förutsättning att statsanslaget förblir oförändrat. Fördelade medel är bundna till respektive ramår och kan inte flyttas mellan olika ramår. Det är däremot möjligt att flytta projekt mellan ramår.

Stiftsstyrelsen beslutar om fördelning av stiftsramen inom respektive stift, se villkor 21.

Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning av nationella ramen, se villkor 22.

Att rambeslutet omfattar hela fördelningsperioden innebär att stift och nationell nivå kan arbeta strategiskt och mer långsiktigt för hela perioden, och exempelvis om möjligt fördela mer kostsamma projekt på olika ramår så att det också finns utrymme att genomföra mindre kostsamma men lika angelägna projekt.

Efter kyrkostyrelsens beslut registreras stiftsramarna och den nationella ramen i Svenska kyrkans IT-system för KAE för hela fördelningsperioden. Rekvisering kan dock enbart ske inom respektive ramårs dispositionstid, se villkor 23. Kyrkostyrelsens beslut om fördelningsprinciper och ramar delges samtliga stift, Riksantikvarieämbetet, samtliga länsstyrelser och Centrala samrådsgruppen för det kyrkliga kulturarvet.

Villkor 17 Riksantikvarieämbetets yttrande

Innan kyrkostyrelsen fattar beslut om fördelningsprinciper och fördelning i stiftsramar och nationell ram ska ett förslag till fördelning av ersättningen i landet i enlighet med KML delges Riksantikvarieämbetet för yttrande. Förslaget innehåller aktuella indikatorer och nyckeltal och består av en beräknad fördelning av ersättningen i en stiftsram och en nationell ram, där stiftsramen fördelas i tretton individuella stiftsramar. Eventuella andra principiella beslut är också redovisade. Förslaget omfattar hela den femåriga fördelningsperioden. Ett samråd kan genomföras i samband med begäran om yttrande för att ge möjlighet att diskutera övergripande frågeställningar, exempelvis valda indikatorer och nyckeltal.

I regeringens proposition *Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.* (prop. 1988/99:38) beskrivs att de antikvariska myndigheternas yttranden ska tillmätas stor betydelse i Svenska kyrkans fortsatta handläggning, vilket framför allt avser bedömning av kulturhistoriska hänsynstaganden. I de fall Riksantikvarieämbetets synpunkter inte implementeras i den slutliga fördelningen bör det framgå i beslutsunderlagen.

Villkor 18 Församlingens ansökan

Det är församlingen som tar initiativ att söka ersättning för församlingsprojekt efter beslut i kyrkoråd. Ansökan registreras senast den 31 oktober i Svenska kyrkans IT-system för KAE. Församlingen ansvarar för att uppgifterna i ansökan är korrekt registrerade och att erforderliga dokument bilagts.

Stiftet kan begära komplettering av information och dokument, under ansökningsperioden eller under stiftets beredning.

Varje ansökan kopplas till ett objekt som är ersättningsberättigat enligt villkor 1. Församlingen väljer själva om de vill göra en eller flera ansökningar per objekt. Mycket stora projekt kan med fördel etappindelas för att säkerställa att åtgärderna hinner utföras inom dispositionstiden. Ansökan ska ges ett tydligt projektnamn kopplat till åtgärderna. Kostnaderna ska redovisas i enlighet med de ersättningsberättigade åtgärderna ovan så att rätt ersättningsnivå kan tilldelas. Projektets totala finansiering, vilket inkluderar sökt kyrkoantikvarisk ersättning, egeninsats och eventuella andra finansieringsformer såsom kyrkounderhållsbidrag (KUB), ska redovisas. Beräknat startdatum och slutdatum för projektet ska anges för att underlätta stiftets planering avseende rekvisitioner och för att säkerställa att valt ramårs dispositionstid är förenligt med projektets tidsplan.

Om åtgärderna är tillståndspliktiga enligt 4 kap. KML ska länsstyrelsens tillstånd bifogas till ansökan. Vad som ingår i en ansökan om tillstånd beskrivs kortfattat i Riksantikvarieämbetets föreskrifter (KRFS 2012:2). Det är viktigt att församlingen i ett tidigt skede tar kontakt med länsstyrelsen för att påbörja tillståndprocessen, alternativt få besked om att åtgärden inte är tillståndspliktig. Endast i undantagsfall kan kopia på tillståndsansökan godtas som underlag vid ansökan om ersättning. I dessa fall ska en motivering till ansökan om dispens bifogas i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Dokument att bilägga vid ansökan:

- Kyrkorådets beslut
- Länsstyrelsens beslut om tillstånd alternativt uppgift om att tillstånd inte behövs
- Projektbeskrivning innehållande beskrivning av åtgärderna som ska utföras, konsekvenser för de kulturhistoriska värden som omfattas, finansieringsplan, tidsplan för genomförandet
- Eventuella övriga beslut, yttranden och dokumentation av relevans för ansökan, exempelvis tillstånd från andra myndigheter om så krävs

I villkoret framgår också att de åtgärder som avses i ansökan inte får vara påbörjade vid ansökningstillfället, om det inte gäller akuta åtgärder. Den här delen av villkoret knyter an till vård- och underhållsplaneringens centrala roll i förvaltningen av de kyrkliga kulturminnena. I de fall församlingen har för avsikt att ansöka om ersättning i ett senare skede måste församlingen meddela stift och länsstyrelse innan en akut åtgärd inleds. Vid akuta åtgärder finns dock alltid en risk att stiftet inte kommer att kunna tilldela ersättning i efterhand på grund av att ramårets medel redan fördelats. I de fall det finns risk för ytterligare skador kan den akuta skadan åtgärdas med temporära och reversibla material och utföranden. Församlingen kan därefter ansöka om ersättning enligt vanlig ordning. Kostnader för de akuta insatserna kan då räknas in i projektet i sin helhet.

Det kan förekomma att en församling behöver ansöka om tilläggsanslag till ett projekt som tidigare beviljats ersättning. Det handlar framför allt om projekt som blivit mer kostsamma än planerat och där de tillkommande kostnaderna är ersättningsberättigade och det därför finns anledning att söka om extra tilldelning för att ersättningsnivån inte ska bli orimligt låg. Ansökan om tilläggsanslag sker i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 19 Stiftets ansökan

Det är stiftet som tar initiativ att söka ersättning för stiftsprojekt efter beslut av stiftsstyrelsen. Ansökan kan ske efter förankring i den regionala samrådsgruppen. Ansökan registreras senast den 31 oktober i Svenska kyrkans IT-system för KAE. Stiftet ansvarar för att uppgifterna i ansökan är korrekt registrerade och att erforderliga dokument bilagts.

Mycket stora projekt kan med fördel etappindelas för att säkerställa att projektet hinner utföras inom dispositionstiden. Ansökan ska ges ett tydligt projektnamn kopplat till det som avses göras inom

projektet. Kostnaderna ska redovisas i enlighet med de ersättningsberättigade åtgärderna i villkoren så att rätt ersättningsnivå kan tilldelas. Projektets totala finansiering, vilket inkluderar sökt kyrkoantikvarisk ersättning, egeninsats och eventuella andra finansieringsformer ska redovisas. Kostnader utanför de ersättningsberättigade åtgärdskategorierna ska inte inkluderas. Beräknat startdatum och slutdatum för projektet ska anges för att underlätta stiftets planering avseende rekvisitioner och för att säkerställa att valt ramårs dispositionstid är förenligt med projektets tidsplan.

Dokument att bilägga vid ansökan:

- Projektbeskrivning innehållande beskrivning av projektet, dess mål och syfte, konsekvenser för de kulturhistoriska värden som omfattas, finansieringsplan, redovisning av samverkan med andra parter inom och utanför den egna organisationen, tidsplan för genomförandet, kommunikationsplan för projektets genomförande och spridning av projektets resultat
- Dokumenterad förankring i den regionala samrådsgruppen
- Eventuella övriga beslut, yttranden och dokumentation av relevans för ansökan

Det kan förekomma att stiftet behöver ansöka om tilläggsanslag till ett stiftsprojekt som tidigare beviljats ersättning. Det handlar framför allt om projekt som blivit mer kostsamma än planerat och där de tillkommande kostnaderna är ersättningsberättigade och det därför finns anledning att söka om extra tilldelning för att ersättningsnivån inte ska bli orimligt låg. Ansökan om tilläggsanslag sker i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 20 Länsstyrelsens yttrande

Innan stiftsstyrelsen fattar beslut om fördelning till projekt ska ett förslag till fördelning av ersättningen i stiftet i enlighet med KML delges berörda länsstyrelser för yttrande. Underlaget till länsstyrelsen ska omfatta stiftets förslag till fördelning till församlings- och stiftsprojekt med information om:

- Projektnamn (objektsnamn och åtgärd)
- Objektstyp och åtgärdskategori
- Totalkostnad
- Stiftets föreslagna prioritet enligt villkor 2, där särskilt motiv för prioritet 1 alltid anges
- Stiftets föreslagna ersättningsnivå i procent och kronor enligt villkor 2, där särskilt motiv för avsteg från riktvärdet alltid anges
- Samt uppgift om åtgärden är tillståndspliktig och om tillstånd har beviljats, har sökts men inte fattats beslut om än eller har avslagits.

Stiftet bör i remissen särskilt efterfråga:

- Om länsstyrelsens bedömning skiljer sig från stiftets avseende till vilken grad de enskilda projekten kan stödjas med kyrkoantikvarisk ersättning (procentsats),
- Om länsstyrelsens bedömning skiljer sig från stiftets avseende de enskilda projektens/åtgärdens prioritet (1, 2, 3, avslag eller avslag tillstånd saknas), där särskilt motiv för prioritet 1 alltid ska anges,
- Om åtgärden är tillståndspliktig och om tillstånd har beviljats, om detta inte på annat sätt framgår av handlingarna.
- Om nya omständigheter har tillkommit i ärendet utöver de som framgår av handlingarna.

Stiftet kan med fördel ta initiativ till ett eller flera samråd tillsammans med berörda länsstyrelser, för att möjliggöra gemensamma diskussioner och ett enhetligt synsätt för olika åtgärdsstyper. I de stift som omfattar fler än ett län bör stiftet efterfråga att länsstyrelserna samordnar sina yttranden, så att församlingar behandlas lika oavsett vilket län de hör till. Handbokens rekommenderade riktvärde

gällande olika åtgärds-kategoriers ersättningsnivåer kan utgöra en utgångspunkt för respektive bedömning. Villkoren och handboken strävar efter samsyn mellan kyrka och stat.

Om ett tidigare stiftsstyrelsebeslut om fördelning avsevärt ändras ska ett nytt förslag först delges berörda länsstyrelser för yttrande innan stiftsstyrelsen fattar det nya beslutet. Detta kan exempelvis bli aktuellt när stiftet vill omfördela medel som blivit över i de fall projekt inte kunnat utföras enligt plan, eller i projekt som blivit mer kostsamma än planerat och där en församling eller stift ansöker om tilläggsanslag, eller i projekt där nya omständigheter framkommit som gör att projektet ändrat inriktning. Med avsevärd ändring avses tilldelning till ny åtgärd eller nytt projekt, eller en förändring av redan beviljad ersättning med mer än 20 procentenheter.

Stiftet ska registrera länsstyrelsens yttranden i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 21 Fördelning av stiftsramen

Stiftsstyrelsen beslutar i enlighet med KML om fördelning av den egna stiftsramen i stiftet, vilket ska ske senast 31 maj. Stiftsramen kan fördelas till församlingsprojekt och stiftsprojekt.

I stiftets handläggning inför beslut om fördelning ska, i de fall stiftet och länsstyrelsen har olika uppfattningar om ett projekts kulturhistoriska värden, båda bedömningarna redovisas i Svenska kyrkans IT-system för KAE. Samtliga avsteg från handbokens riktvärden ska motiveras utifrån de kulturhistoriska värden som berörs av projektet och åtgärdens kulturhistoriska hänsynstaganden.

I regeringens proposition *Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.* (prop. 1988/99:38) beskrivs att de antikvariska myndigheternas yttranden ska tillmätas stor betydelse i Svenska kyrkans fortsatta handläggning, vilket framför allt avser bedömning av kulturhistoriska hänsynstaganden. I de fall länsstyrelsens synpunkter inte implementeras i den slutliga fördelningen bör det framgå i beslutsunderlagen.

Villkor 21a. I stiftsstyrelsens beslut ska det framgå vilka projekt som har beviljats tilldelning, vilket ramår medlen tas från, beviljade procentsatser och maxbelopp samt dispositionstid.

Villkor 21b. Stiftsstyrelsen har möjlighet att ställa särskilda villkor för församlings- och stiftsprojekt, utöver det av kyrkostyrelsen fastställda regelverket för ersättningen. Det kan exempelvis avse kompetenskrav vid arbete med egen personal eller krav på besiktning av särskild expertis för att säkerställa kvaliteten i utförandet. Det kan också vara aktuellt att ställa krav på att församlingen ska anlita antikvarisk sakkunnig. Sådana situationer kan framför allt vara aktuella när ersättning beviljas till ej tillståndspliktiga underhållsåtgärder och det därmed inte finns något länsstyrelsebeslut med villkor om antikvarisk medverkan i ärendet. Villkor kan också handla om hur större projekt bör kommuniceras till allmänheten eller omfatta krav på revisorsintyg vid rekvisition i kostsamma och komplexa projekt.

Eventuella utökade villkor ska framgå i stiftsstyrelsens beslut. Ett obligatoriskt villkor som stiftet ska ställa är att länsstyrelsernas villkor uppfylls.

Villkor 21c. Om länsstyrelsens tillstånd krävs för genomförandet av ett projekt, ska tillståndet vara beviljat innan stiftsstyrelsen beslutar om tilldelning av ersättningen, alternativt ska stiftsstyrelsens beslut innehålla villkor om att tillstånd ska finnas senast innan projektstart.

Villkor 21d. Stiftsstyrelsen beslut om fördelning ska delges berörda församlingar, länsstyrelser samt kyrkostyrelsen. Beslutet ska registreras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 22. Utlysning och ansökan om nationella projekt

Ansökan om kyrkoantikvarisk ersättning till nationella projekt ska ske senast 28 februari efter en utlysningsperiod, och tillställs kyrkostyrelsen på en särskild ansökningsblankett tillgänglig på Svenska kyrkans hemsida. Ansökningar ska följa definierade kunskapsbehov och anvisningar i *Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet* och de prioriteringar som tagits fram i samråd med centrala samrådsgruppen och stiftet. Anvisningar för ansökan finns i programmet och dess bilagor. Ansökan registreras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 23. Beredning av nationella projekt

Nationella projekt bereds av en beredningsgrupp inom kyrkokansliet med kompetens inom programmets kunskapsutvecklingsområden, såsom forskning, teologi, kulturarv, fastigheter, pedagogik och hållbarhet. Beredningsgruppen utses av generalsekreteraren. Externa sakkunniga granskar projektansökningarna och ger bedömningar utifrån särskilda bedömningskriterier. Innan kyrkostyrelsen fattar beslut om fördelning till nationella projekt ska förslaget förankras med stiftet och delges Riksantikvarieämbetet för yttrande. Stiftsförankringen och Riksantikvarieämbetets yttrande ska registreras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

I regeringens proposition *Staten och trossamfunden – begravningsverksamheten, kulturminnena, personalen, avgiftsbetalningen, m.m.* (prop. 1988/99:38) beskrivs att de antikvariska myndigheternas yttranden ska tillmätas stor betydelse i Svenska kyrkans fortsatta handläggning, vilket framför allt avser bedömning av kulturhistoriska hänsynstaganden. I de fall Riksantikvarieämbetets synpunkter inte implementeras i den slutliga fördelningen bör det framgå i beslutsunderlagen.

Villkor 24. Fördelning av den nationella ramen

Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning av den nationella ramen till enskilda nationella projekt, vilket ska ske senast 31 oktober.

Villkor 24a. I kyrkostyrelsens beslut ska det framgå vilka projekt som beviljats tilldelning, vilket ramår medlen tas från, beviljade procentsatser och maxbelopp samt dispositionstid.

Villkor 24b. Kyrkostyrelsen har möjlighet att ställa utökade villkor för nationella projekt, utöver det av kyrkostyrelsen fastställda regelverket för ersättningen. Det kan exempelvis avse särskilda krav på ekonomisk redovisning eller tillgängliggörande av projektets resultat. Eventuella utökade villkor ska framgå i kyrkostyrelsens beslut.

Villkor 24c. Innan dispositionstiden inleds ska avtal tas fram och fastställas mellan Svenska kyrkans nationella nivå och projektutföraren i enlighet med anvisningarna i *Nationellt program för kunskapsutveckling inom det kyrkliga kulturarvet*.

Villkor 24d. Kyrkostyrelsens beslut om fördelning ska delges berörda sökande, stift och Riksantikvarieämbetet. Beslutet ska registreras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 25 Dispositionstid

Varje ramår har en ordinarie dispositionstid om två år. Ramåret, som är år 1, bildar tillsammans med år 2 den ordinarie dispositionstid ett projekt har på sig för genomförande och rekvirering av beslutade medel. Dispositionstiden löper från den 1 januari år 1 till den 31 december år 2. Det innebär att det varje kalenderår finns två öppna ramår parallellt, ett som är inne på sitt första år i dispositionstiden och ett som är inne på sitt andra år.

Under dispositionstiden är det möjligt för stift och nationell nivå att fördela och omfördela medel till projekt inom den av kyrkostyrelsen tilldelade stiftsramen respektive nationella ramen. Det är också

möjligt att rekquirera medel till församlings-, stifts- och nationella projekt när kostnader har uppkommit. Efter två års dispositionstid har varken församling, stift eller nationell nivå dispositionsrätt till stiftsramen respektive nationella ramen. Ersättning kan bara rekquireras från öppna och pågående ramår. Det innebär att fördelning, eventuell omfördelning samt rekquirering av ersättningen måste vara slutförd senast den 31 december år 2.

Förlängd dispositionstid

Om särskilda skäl föreligger kan stiftsstyrelsen, efter ansökan, besluta om förlängd dispositionstid om högst ett år till församlings- och stiftsprojekt. Ansökan görs i enlighet med villkor 18 och villkor 19 och ska ske senast 31 oktober. Beslut om förlängd dispositionstid fattas i enlighet med villkor 20 och villkor 21, och ska ske senast 31 december.

Likaså kan om särskilda skäl föreligger kyrkostyrelsen, efter ansökan, besluta om förlängd dispositionstid för nationella projekt. Ansökan om förlängd dispositionstid för nationella projekt görs i enlighet med villkor 22, och ska ske senast 31 oktober. Beslut om förlängd dispositionstid fattas i enlighet med villkor 23 och villkor 24, och ska ske senast 31 december.

Att församling, stift eller nationell nivå ansöker om förlängning indikerar vanligtvis att det uppstått komplikationer under projekttiden. Särskilda skäl som kan föranleda förlängning kan exempelvis vara svårigheter att få tag på utförare med rätt kompetens, oväntade förseningar som exempelvis kan bero på sjukdom hos utföraren, svårigheter i att få tag på rätt material med mera.

Förlängningsansökan och beslut om förlängning måste ske inom ordinarie dispositionstid. Den förlängda dispositionstiden löper från den 1 januari år 3 till den 31 december år 3. Det är inte möjligt att omfördela ersättning från projekt som beviljats förlängning, utan medlen är knutna till det specifika projektet. Det innebär att det inte är möjligt att skapa nya projekt under år 3 på ett ramår.

Oförbrukade medel

Medel som inte förbrukats när dispositionstiden löper ut är inte längre tillgängliga för fördelning, omfördelning eller rekquirering, utan återgår till kyrkostyrelsen att fördela ut på nytt kommande fördelningsperiod.

Omfördelning av projekt mellan ramår

Genomförda församlings-, stifts- och nationella projekt som ska slutrekquireras kan stiftet eller nationell nivå omfördela till en äldre stiftsram respektive nationell ram, om det finns ett medelöverskott på det äldre ramåret. Medelöverskott inom ramarna kan uppstå när projekt som beviljats medel inte genomförs, genomförts i begränsad omfattning eller av annat skäl blir billigare än beräknat. Möjligheten att då omfördela projekt mellan ramår är ett verktyg som kan användas för att arbeta strategiskt och säkerställa att maximalt antal projekt kan genomföras, vilket också resulterar i att varje tilldelad ram kan rekquireras maximalt.

Omfördelning av projekt mellan ramår förutsätter att det inte redan skett någon rekquirering i projektet som ska flyttas och att det ramår som projektet flyttas till fortfarande är öppet under ordinarie dispositionstid.

Villkor 26 Indelningsförändringar

Vid indelningsförändring där församling byter stiftstillhörighet ska pågående projekts beviljade medel flyttas med församlingen, och överförs till det stift som församlingen kommer att tillhöra efter indelningsförändringen. Anledningen är att församlingen inte ska drabbas ekonomiskt av en organisatorisk förändring.

Vid sådan indelningsförändring behöver berörda stift påtala situationen för kyrkokansliet. Eftersom förändringen innebär att kyrkostyrelsens beslut om fördelning till stiftet påverkas behöver ett nytt kyrkostyrelsebeslut fattas, innan kyrkokansliet kan administrera omfördelningen av medel mellan stiftet i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Vid indelningsförändringar inom samma stift ansvarar stiftet för att utföra eventuell omfördelning av medel mellan församlingar.

Villkor 27 Rekvirering

Ersättningen rekvireras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 27a. Respektive enhet ansvarar för att registrerade uppgifter i Svenska kyrkans IT-system för KAE avseende de egna projekten och dess ekonomi är korrekta och fullständiga innan rekvirering sker. Således gäller att församlingar ansvarar för att de egna församlingsprojekten är korrekt registrerade, stiftet ansvarar för att de stiftsprojekten är korrekt registrerade, och nationell nivå ansvarar för att de nationella projekten är korrekt registrerade.

Stiftet ansvarar för att registrera uppgifter som har med stiftsstyrelsens beslut att göra avseende församlings- och stiftsprojekt, det vill säga tilldelat belopp, länsstyrelsens yttrande och annan relevant information. På samma sätt ansvarar kyrkokansliet för att registrera uppgifter som har med kyrkostyrelsens beslut att göra avseende nationella projekt, det vill säga tilldelat belopp, Riksantikvarieämbetets yttrande och annan relevant information.

Rekvirering av medel görs av den enhet som ansökt och fått tilldelning av medel.

Villkor 27b. För att ersättning ska kunna utbetalas krävs att de villkor som förenats med kyrkostyrelsens, stiftets och länsstyrelsens beslut har uppfyllts, och att erforderliga dokument har bilagts i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Dokument att bilägga vid rekvirering:

- Eventuell reviderad finansieringsplan samt kostnadsredovisning, vid behov styrkt med fakturakopior
- Slutredovisning som redogör för projektets målpåfyllelse och resultat samt i vilken grad projektet följt projektbeskrivningen
- Antikvariskt intyg eller konservatorsrapport om detta krävts, gäller vid slutrekvirering
- Samt övriga relevanta dokument.

Antikvariskt intyg

Enligt 4 kap. 3, 4, 13, 14 §§ KML kan länsstyrelsen ställa villkor för tillståndet som är skäligt med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen, vilket kan innebära att villkor om antikvarisk medverkan ställs. I dessa fall ska ett antikvariskt intyg biläggas vid slutrekvirering. Stiftet kan också villkora tilldelning av ersättningen med antikvarisk medverkan enligt villkor 21.

Det är byggherrens, det vill säga församlingens, ansvar att säkra kompetens och lämplig sakkunskap enligt de villkor som ställts. Relevanta sakkunniga arbetar på uppdrag av byggherren. Det åligger församlingen att den antikvariska medverkanden utfärdar ett antikvariskt intyg efter avslutat arbete.

I det antikvariska intyget ska följande uppgifter finnas med:

- Projektets namn och projektnummer som finns Svenska kyrkans IT-system för KAE
- Kort sammanfattning vad som utförts.
- Eventuella avvikelser från stiftets eller länsstyrelsens beslut och motiv till avvikelserna.
- Antikvarisk bedömning av de genomförda åtgärderna.

Kostnaden för antikvarisk medverkan ska inkluderas i projektets totala kostnadssammanställning och är ersättningsberättigat. För mer information om antikvarisk medverkan hänvisas till Riksantikvarieämbetets vägledning för antikvarisk medverkan. I 12 kap. i Riksantikvarieämbetets vägledning till 4 kap. KML återfinns ytterligare information om antikvarisk medverkan och dokumentation.

Redovisning av kostnader för egen personal

Om det bedöms lämpligt kan Svenska kyrkans egen personal användas för att utföra vissa vård- och underhållsåtgärder eller i viss utsträckning utföra arbetsuppgifter inom ett projekt. Administrativt arbete är dock inte ersättningsberättigat, till exempel att upprätta ansökningshandlingar eller delta på byggmöten, se villkor 14. Stiftet respektive kyrkokansliet ansvarar för säkerställande att vård- och underhållsarbete utförs med erforderlig kompetens.

Arbete som har utförts med egen personal för åtgärder som är ersättningsberättigat ska styrkas med timdagbok undertecknad av arbetsgivaren och kostnaderna ska belasta det projekt personen utfört arbetet i. Ett schablonpåslag för OH-kostnader om 10 procent får göras. OH-kostnader som överstiger den fastställda schablonen ska bekostas av den egna organisationen.

Kostnaderna ska redovisas i den kostnadsredovisning som biläggs vid rekvisering. Kostnaderna ska vara skäligen och ha uppkommit på grund av genomförandet av projektet och under den tid projektet pågått. Kostnaderna ska också vara bokförda och fastställda i enlighet med vanliga redovisningsprinciper och god redovisningssed.

Särskilda omständigheter

Om särskilda skäl föreligger kan ersättning rekviseras även om inte alla villkor i stiftsstyrelsebeslutet har uppfyllts. Särskilda skäl avser situationer där beslut om ersättning är förknippat med flera villkor och församlingen av något skäl inte förmått uppfylla alla dessa och det är uppenbart orimligt att hålla inne hela det beslutade ersättningsbeloppet. Det kan exempelvis röra situationer som står utanför församlingens möjlighet att påverka, såsom en entreprenörs konkurs. Samråd med stift och berörd länsstyrelse bör ske innan rekviseringen godkänns. Det är stiftet som slutligen avgör om rekviseringen kan godkännas trots att alla villkor inte uppfyllts. Stiftets motivering för att godkänna sådan rekvisering registreras i Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Villkor 27c. Rekvisering ska ske så snart den beviljade åtgärden är genomförd, dock senast den 30 november dispositionstidens andra år, eller annan tidsgräns som stiftsstyrelsen eller kyrkostyrelsen har beslutat om. I de fall ett projekt beviljats förlängning ska rekvisering ske senast 30 november dispositionstidens tredje år.

Villkor 27d. Rekvisering kan ske först då åtgärden är utförd, helt eller delvis, och en kostnad uppstått. För större projekt kan delrekvisering ske. Stiftet respektive kyrkokansliet avgör hur många delrekvisitioner som är tillåtna att göra för projekt inom stiftsramen respektive nationella ramen.

Villkor 27e. Vid slutrekvisering av stifts- och nationella projekt ska en kortare sammanfattning, om maximalt 1500 tecken inklusive mellanslag, av projektet och dess resultat biläggas i Svenska kyrkans IT-system för KAE. Denna text kan exempelvis komma att publiceras på Svenska kyrkans hemsida.

Villkor 27f. Stiftet ansvarar för att granska församlingsprojektens ekonomiska redovisning och andra relevanta uppgifter avseende projektets genomförande och resultat, innan stiftet godkänner utbetalning. Om misstanke finns att något inte är korrekt ska rekvisitionen inte godkännas. Det kan exempelvis handla om att en del av regelverket för ersättningen eller stiftsstyrelsens beslut inte har uppfyllts eller att kostnader som inte hör till det aktuella projektet eller kostnader som täckts av en annan ersättningsform eller bidrag har inkluderats i rekvisitionen. Åtgärder ska då vidtas och vid

behov ska en utredning inledas. Eventuella fel ska korrigeras innan en rekvisering kan godkännas. Sista dag att godkänna rekvisition är 31 december.

Villkor 27g. Kyrkokansliet ansvarar för att på uppdrag av kyrkostyrelsen granska stiftsprojektens ekonomiska redovisning och andra relevanta uppgifter innan kyrkokansliet godkänner utbetalning. Om misstanke finns att något inte är korrekt ska rekvisitionen inte godkännas. Det kan exempelvis handla om att en del av regelverket för ersättningen inte har uppfyllts eller att kostnader som inte är ersättningsberättigade har inkluderats i rekvisitionen. Åtgärder ska då vidtas och vid behov ska en utredning inledas. Eventuella fel ska korrigeras innan en rekvisering kan godkännas. Sista dag att godkänna rekvisition är 31 december.

Villkor 27h. Kyrkokansliet ansvarar för att på uppdrag av kyrkostyrelsen granska de nationella projektens ekonomi och andra relevanta uppgifter utifrån gällande avtal med projektutföraren innan kyrkokansliet godkänner utbetalning. Om misstanke finns att något inte är korrekt ska rekvisitionen inte godkännas. Det kan exempelvis handla om att en del av regelverket för ersättningen inte har uppfyllts eller att kostnader som inte är ersättningsberättigade har inkluderats i rekvisitionen. Åtgärder ska då vidtas och vid behov ska en utredning inledas. Eventuella fel ska korrigeras innan en rekvisering kan godkännas. Sista dag att godkänna rekvisition är 31 december.

Villkor 27i. Utbetalning av kyrkoantikvarisk ersättning verkställs av kyrkokansliet först efter att rekvisitioner godkänts enligt ovan. Förskottsutbetalning är inte möjligt. En utbetalningsplan för rekvisering fastställs varje år av kyrkokansliet och förmedlas till berörda parter via Svenska kyrkans IT-system för KAE.

Tidsplan för handläggning av kyrkoantikvarisk ersättning

När – Senast Händelse

År 0, våren	Ansökan om tillstånd för tillståndspliktiga åtgärder bör ha inkommit till respektive länsstyrelse.
År 0, augusti-oktober	Kyrkokansliets beredning av fördelningsprinciper samt beräkning av fördelning av ersättningen till stift och nationell nivå i form av rambeslut för kommande fördelningsperiod. Sker vart femte år. Riksantikvarieämbetet ges möjlighet att yttra sig över förslaget till fördelningsprinciper samt fördelningen av ersättningen.
År 0, senast 31 oktober	Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning av ersättningen till stift och nationell nivå i form av stiftsramar och nationell ram. Sker vart femte år för kommande fördelningsperiod.
År 0, 31 oktober	Sista dag att ansöka om kyrkoantikvarisk ersättning för församlingar och stift.
År 0, november – år 1, maj	Stiftens beredning av församlings- och stiftsprojekt. Länsstyrelserna ges möjlighet att yttra sig över stiftens förslag till fördelning i länet.
År 1, 28 februari	Sista dag att ansöka om kyrkoantikvarisk ersättning för nationella projekt.
År 1, mars – oktober	Kyrkokansliets beredning av nationella projekt. Riksantikvarieämbetet ges möjlighet att yttra sig över förslaget till fördelning av nationella projekt.
År 1, senast 31 maj	Stiftsstyrelsen beslutar om fördelning till församlings- och stiftsprojekt.
År 1, senast 31 oktober	Kyrkostyrelsen beslutar om fördelning till nationella projekt.
År 2, januari	Regeringen beslutar i regleringsbrev om statsanslag för ramår 2.
År 2, 1 januari	Ordinarie dispositionstid inleds.
År 3, 31 oktober	Sista dag att ansöka om förlängd dispositionstid.
År 3, 30 november	Sista dag att rekvirera inom ordinarie dispositionstid.
År 3, 31 december	Sista dag att godkänna rekvisition inom ordinarie dispositionstid.
År 3, senast 31 december	Stiftsstyrelsen respektive kyrkostyrelsen beslutar om förlängd dispositionstid.
År 4, januari	Sista utbetalning av medel för projekt med ordinarie dispositionstid.
År 4, 1 maj	Kyrkostyrelsen lämnar in rapporten <i>Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den kyrkoantikvariska ersättningen</i> till kulturdepartementet inkluderande ramår 2.
År 4, 30 november	Sista dag att rekvirera inom förlängd dispositionstid.
År 4, 31 december	Sista dag att godkänna rekvisition inom förlängd dispositionstid.
År 5, januari	Sista utbetalning av medel för projekt med förlängd dispositionstid.
År 5, 1 maj	Kyrkostyrelsen lämnar in rapporten <i>Svenska kyrkans redovisning angående de kyrkliga kulturvärdena och användningen av den</i>

kyrkoantikvariska ersättningen till kulturdepartementet med slutredovisning av ramår 2.